

וַיִּבֶן עֹזֶיךָ אֶת הַבַּיִת לְאֱלֹהֵינוּ

ביתך ולא בני ביתך ממש, אלא שיהיו עניים משהיון מה שאוכלים ושותים בתוך ביתך כדרך שהיו עניים משהיון מה שאוכלים ושותין בתוך ביתו של איוב. וכשנפגשו זה בזה אמר אחד לחברו: מאין אתה בא? מתוך ביתו של איוב, ולאן אתה הולך? לביתו של איוב. וכשבא עליו ההוא פורעניות גדול אמר לפני הקב"ה רבש"ע! לא הייתי מאכיל רעבים ומשקה צמאים? שנאמר (איוב לא) ואוכל פתי לבדי ולא אכל יתום ממנה? ולא הייתי מלביש ערומים? שנאמר (שם) ומגו כבשי יתחמם. אעפ"כ א"ל הקב"ה לאיוב: איוב! עדיין לא הגעת לחצי שיעור של אברהם. אתה יושב ושוהה בתוך ביתך ואורחין נכנסים אצלך: את שדרכו לאכול פת חטים האכילתו פת חטים. את שדרכו לאכול בשר האכילתו בשר. את שדרכו לשתות יין השקיתו יין. אבל אברהם לא עשה כן, אלא יושב ומתדר בעולם, וכשימצא אורחין, מכניסן בתוך ביתו. את שאין דרכו לאכול פת חטים האכילתו פת חטים. את שאין דרכו לאכול בשר האכילתו בשר. ואת שאין דרכו לשתות יין השקהו יין. ולא עוד אלא עמד ובנה פלטרין גדולים על הדרכים. והניח מאכל ומשקה, וכל הבא ונכנס אל שותה וכוך לשמים. לפיכך נעשית לו נחת רוח. וכל שהפה שואל מצוי בתוך ביתו של אברהם, שנאמר (בראשית כא) ויטע אשל בכאר שבוע:

אבות צדיקים
פ"ק 3

8

ויהי כאשר כלו כב הגמלים לשתות ויקח האיש נזם זהב בקע משקלו ושני צמידים על ידיו עשרה זהב משקלם: ויאמר בתמי את הגיד נא לי היש כב בית אביך מקום לנו ללון: ותאמר אליו בת בתואל אנכי פן מלכה כד אשר ילדה לנחור: ותאמר אליו גם תבן גם מספוא רב עמנו גם כה מקום ללון: ויקד האיש וישתחו ליהוה: ויאמר ברוך יהוה אלהי כו אדני אברהם אשר לא עזב חסדו ואמתו מעם אדני אנכי בדרך נחני יהוה בית אתי אדני:

ח"ו ע"ה

9

(כב) ויקח האיש נזם זהב ושני צמידים על ידיו. הכתוב הזה יחסר המעשה, שהיה צריך שיאמר ויקח האיש נזם זהב ויתן על אפה ושני צמידים על ידיו. ולכך אני אומר כי פירושו ויקח האיש נזם זהב ושני צמידים שיהיו על ידיו ויאמר לה בת מי את. ואחרי שאמרה אליו בת בתואל אנכי שם הנזם על אפה והצמידים על ידיו. כאשר אמר להם⁹⁵. אבל חסר כאן הנתינה וכן במקומות רבים.

כ"ה (פ"ט)

10

(כה) ארור פנען, אתה⁴⁵ גרמת לי שלא אוליד בן רביעי לשמשני, ארור בנך הרביעי להיות משמש את זרעם של אלו הגדולים שהוטל עליהם טורח עבודתי מעתה. ומה⁴⁶ ראה חם שסרסו, אמר להם לאחיו: אדם הראשון שני בנים היו לו, והרג זה את זה בשביל ירושת העולם ואבינו יש לו ג' בנים ועודנו מבקש בן רביעי.

כ"ו ח"ה

11

ותרץ הנער ותגד לבית אמה פדבקים כח האלה: ולרבקה אח ושמו לבן וירץ לבן אל האיש החוצה אל העין: ויקח ופראת את הפזם ואת הצמידים על ידיו אחת וכשמעו את דברי רבקה אחתו לאמר כה דבר אלי האיש ויבא אלי: האיש לא והנה עמד על הגמלים על העין: ויאמר בוא ברוך יהוה למה לב תעמד בחוץ ואנכי פניתי הבית ומקום לגמלים: ויבא האיש הביתה ויפתח הגמלים ויתן תבן ומספוא לגמלים ומים לרחץ רגליו ורגליו לג האנשים אשר אתו: ויישם לפניו לאכל ויאמר לא אכל עד אם דברתי דברי ויאמר דבר:

ח"ו ע"ה

1

ואברהם ויקן בא זימים ויהוה ברכך את אברהם בכל: ויאמר אברהם אל עבדו ויקן ביתו המשל בכל אשר לו שים נא ידך תחת ירכי: ואשפיעך ביהוה אלהי השמים ואלהי הארץ אשר לאיתקח אשה לבני מבנות הפנעני אשר אנכי יושב בקרבן: כי אל-ארצי ואל- מולדתי תלך ולקחת אשה לבני ליצחק: ויאמר אליו העבד אולי לא-תאבה האשה ללכת אחרי אל-הארץ הזאת ההשב אשיב את- בנך אל-הארץ אשר יצאת משם: ויאמר אליו אברהם השמר לך פן תשיב את-בני שמה: יהוה אלהי השמים אשר לקחני מבית אבי ומארץ מולדתי ואשר דבר-לי ואשר נשבע-לי לאמר לזרעך אתן את-הארץ הזאת הוא ישלח מלאכו לפניך ולקחת אשה לבני משם:

כ"ב ח"ו ע"ה

2

אמר ר' אחא יפה שיחתן של עברי בתו אבות סחורתן של כנוס. פרשתו של אליעזר שנים וגי דפים הוא אומרה ושונה, והשרץ מגופו תורה ואין דמו סטמא ככשרו. אלא טריכוו הטקרא, רשביי אומר טמא הטמא. ר' אליעזר בר' ר' יוסי אומר זה וזה

מנעם יבנה
(ח"ב)

3

אליעזר עבר אברהם וקן ויושב בישיבה היה: שנאמר ויאמר אברהם אל עבדו וקן ביתו המשל בכל אשר לו אר"א שמושל בתורת רבו והוא ומשעב אליעזר איד אלעזר שרולה ומשקה כחורתו של רבו לאתרים

כ"ג ח"א כ"ב

4

ויקח העבד עשרה גמלים ממלי אדניו וילך וכל-טוב אדניו בידו ויבסם וילך אל-ארם נהרים אל-עיר נחור: ויברך הגמלים מחוץ לעיר אל-באר המים לעת צרב לעת צאת השאבת: ויאמר יהוה אלהי אדני אברהם הקרה נא לפני היום ועשה חסד עם אדני אברהם: הנה אנכי נצב על-עין המים ובנות אנשי העיר יצאת לשאב מים: והנה הנער אשר אמר אליה הטינא כדרך ואשתה ואמרה שתה וגם גמליך אשקה אתה הלכת לעבדך ליצחק ובה אדע כי עשית חסד עם-אדני: ויהי הוא טרם כלה לדבר והנה רבקה יצאת אשר ילדה לבתואל בן מלכה אשת נחור אתי אברהם וכדה על שכמה: והנער טבת מראה מאד בתולה ואיש לא ידעה ותרד העינה ותמלא כדה ותעל: וירץ העבד לקראתה ויאמר הגמלאיני נא מעט מים מכך: ותאמר שתה אדני ותמחר ותרד כדה על-ידה ומשקהו: ותכל להשקותו ותאמר גם לי לגמליך אשאב עד אם-כלו לשתות: ותמחר ותער כדה אל-השקת ותרץ עוד אל-הבאר לשאב ותשאב לכל-גמליו: והאיש משתאה לה מחריש לרעת ההצליח יהוה דרכו אם-לא:

כ"ד ח"א ח"ה

5

ותשא רבקה את-ענייה ותרא את-יצחק ונתפל מעל הגמל: ותאמר אל-העבד מיהאיש הלזה ההלך בשדה לקראתנו ויאמר העבד הוא אדני ותקח הצעיף ותתקס: ויספר העבד ליצחק את כל-הדברים אשר עשה:

(ח"ב)

6

(כא) משתאה. משחומם³⁰ על רוב הזריות³¹ לעשות חסד מחריש. ולא אמר לה אל תטרחי כל כך כמו שהיה ראוי בחק המוסר. לדעת. להכיר מתוך אופן חסדיה וזריותה. ההצליח הי דרכו. אם יהיה על צד הטוב והחסד הגמור. אם לא, ושיהיה כל זה לתקות איזה שכר.

כ"ה ח"א ח"ב

ועתה אם יושלכם עשׂים חסד ואמת את אדני
 ו הגידו לי ואם לא הגידו לי ואפנה על ימין או על שמאל: ויען לבן
 ובתואל ויאמרו מיהנה יצא הדבר לא נוכל דבר אליך רע או טוב:
 הנה רבקה לפניך קח ולך יתתי אשה לבן אדניך כאשר דבר נב
 יהוה: ויהי כאשר שמע עבד אברהם את דברייהם וישתחו ארצה נב
 ליהוה: ויוצא העבד כסף וכלי זהב ובגדים ויתן לרבקה נב
 ומגדת נתן לאחיה ולאמה: ויאכלו וישתו הוא והאנשים אשר עמו נב
 וילינו ויקומו בבקר ויאמר שלחני לאדני: ויאמר אחיה ואמה תשב נב
 הצער אתנו ימים או עשור אחר תלך: ויאמר אליהם אל תאחרו נב
 אתי ויהנה הצליח דרכי שלחני ואלכה לאדני: ויאמרו נקרא נב
 לצער ונשאלה את פיה: ונקראו לרבקה ויאמרו אליה התלכי נב
 עם האיש הזה ותאמר אלך:

מי שרכ

ויביאה יצחק האהלה שרה אמו
 את מוצא כל ימים שהיתה שרה קיומת
 היה ענן קשור על אהלה וכיון שמתה פסק אותו
 הענן כיון שבאת רבקה חזר אותו הענן. כל ימיה
 שהיתה שרה קיומת היו דלתות פתוחות לרווחה
 כיון שמתה שרה פסקה אותה הרווחה וכיון שבאת
 רבקה חזרה. אותה הרווחה כל ימים שהיתה
 שרה קיומת. היתה ברכה מושלכת בעושה והיה
 הנר דולק מלולי שבת ועד לילי שבת באהלה,
 וכיון שמתה פסקו, כיון שבאה רבקה חזרו. כיון
 שראה אותה שעושה כמעשו אמו עושה עיסתה
 כשהרה מיד ויביאה יצחק האהלה שרה אמו.

מבוא רבקה
מי שרכ

ורוב שימוש ספרי הנבואה במלת חסד הוא
 בהטבה למי שאין לו חוק עליו כלל, ועל זה כל
 טובה שתגיע מאתו יתברך תקרא חסד, ובעבור זה כל
 המציאות הוא חסד, אמר עולם חסד יבנה, ואמר
 יתברך בספור מדותיו ורב חסד, ומלת צדקה נגזרת
 מצדק, והוא היושר, והיושר הוא שהגיע מכל בעל
 חק לחקו... ועל זה הדרך מה שאם נותן מממונו לעני
 הדחוק בפרנסתו, שמחוייב עליו, נקרא צדקה, אבל
 מה שנותן מממונו יותר מהראוי לו וגם למי שאינו
 עני כל כך, אלא שאינו יכול עתה להתפרנס משלו,
 וגם מה שאדם מסייע בגופו לחבירו, וגם לעשיר
 ולחולה ולחתן ולמת או לכל מי שאינו מחוייב
 בעשייתו נקרא חסד

הצורה חק כל
מסגרת ספרים - שאלו
פסוק

פסוקי צדקה וצדקה
פסוק מאל

ולמה נקרא

שמו הלל הגדול א"ר יוחנן מפני שהקב"ה
ישב ברומו של עולם ומחלק מוונות לכל בריה

מבוא פסוק קח

כב מוצא אשה מוצא טוב ויפק רצון מיהוה:

(כב) מוצא אשה. היא ומשל נגדו
 מעשים טובים. ועוד: "מוצא אשה" היא - המידות. ועוד: "מוצא אשה"
 היא - המצות. ועוד: "מוצא אשה" היא - עבודת ה'. מוצא טוב.
 היא התורה. ויפק רצון מה'. היא התפלה, שיעשה ה' בקשתו.

מבוא פסוק קח

אמר
 לו הקדוש ברוך הוא למשה, לך אמר לבנות ישראל, אם
 רוצות לקבל את התורה. שדרכם של אנשים הזלכים אחר
 דעתן של נשים, שנאמר, פה תאמר לבית יעקב (שמות יט ג),
 אלו הנשים. ותגיד לבני ישראל (שם), אלו האנשים. ויענו כלם
 פה אחד, כל אשר דבר ה' נעשה ונשמע (שם כד ז).

מבוא פסוק

(כב) מוצא אשה, המוצא אשה ומוצא טוב ויפק
 רצון, היינו שמצא אשה טובה מעדי, גם יפיק רצון מצד
 האשה, שהיא רוצה בו, והוא משיג טוב ממנה, זאת היא
 מה, בהשגחת ה' יטיב:

כל מדותיו של הקב"ה מורה כנגד טרה כדרך שמתנהג האדם עם אשתו הקב"ה
 מתנהג עמו וזהו שארז"ל זכה עזר לא זכה כנגדו ששירת בו כמו
 שהוא מורד בקינו וזה הסוד לא שייך כ"א בצדיקים ולזה כל בן תורה שאין
 אשתו נשמעת לו אין ראוי להתרעט עליה כי הוא ראפסיד אנפשיה

תורה כאוקני
ביאסר

כב. מוצא אשה מוצא טוב ויפק רצון מה'. - יתר הצלחת עניני העולם,
 כמו העושר והשלוה והכבוד, - פעמים רבות יגיע מהם נזק ואבדון,
 - כגון שיבטח בעשרו והנה כתיב בוטח בעשרו הוא יפול (י"א כ"ה), -
 או שיתגאה וירום לבבו בעשרו או בכבודו, וכתיב תועבת י"י כל גבה לב
 (ט"ז ה'), - ונאמר ורם לבבך ושכחת (דברים ה' י"ד), - ונאמר עושר שמור
 לבעליו לרעתו (קהלת ה' י"ב), - אבל מי שהוכיח לו השי"ת אשה טובה,
 - הפיק (מוצא) בדבר זה רצון מהשם, - כי זאת תועלת באין נזק, וטובה
 מבלי רעה, כאשר כתיב אשת חיל עטרת בעלה (י"ב ד'), ונאמר ומי"י
 אשה משכלת (י"ט י"ד), (וכל מה שמושפע מהשי"ת ביחוד אין בו צד רע, רק כולו
 טוב), ונאמר ורחוק מפנינים מכרה (ל"א ו').

כפינו יונה משי